

George ENACHE

MISIUNILE SECURITĂȚII ÎN PROBLEMA „CULTE” LA ÎNCEPUTURILE REGIMULUI COMUNIST

THE “CULT” ISSUES RELATED MISSIONS OF THE ROMANIAN
SECRET SERVICE AT THE BEGINNING OF THE COMMUNIST
REGIME

Abstract: The main elements of the communist state’s religious policy were determined, of course, by the party’s elite leaders. These major elements were formed by a considerable array of particular elements, further distributed to the various institutions of the repressive system.

In the communist state mechanism, the secret service was supposed to deal with the kind of issues all other institutions failed at solving and proved powerless. In most of the cases, these issues involved people who insisted on freely expressing their religious beliefs. As such people were considered to be real threats for the regime, they had to be forced to rethink their beliefs, while not compromising the apparent freedom of religious choice communist Romania declared to support. For this very reason, the secret service resorted to measures such as intimidation, physical violence or fake trials. Taking into account the “special” feature of the secret service’s actions in the “Cults” related issues, the officers in service were required to have a particular profile and most importantly, to be completely atheistic.

Keywords: the Securitate, communist regime, religious cults

*

Pentru a înțelege mai exact care era misiunea agenților Securității în ceea ce privește cultele religioase din România comunistă, vom porni de la profilul religios al securistului, trasat din câteva linii de către ministrul adjunct Pintilie, cu ocazia unei ședințe cu comandantul de regionale, din 1 martie 1950: „Un tovarăș care este cu misticism n-are ce căuta la noi, aceasta nici n-o să prelucrăm cu el. Trebuie văzut în ce grad. Tovarășii care sunt cu religie, fie membri de partid, nemembri de partid, foarte bine, toată dragostea, dar poate face muncă în altă parte, cu toată lipsa de cadre pe care o avem noi, cum ne plângem, dar mai bine fără ei. Aici trebuie aparatul politic, împreună cu voi, să vedem pe tovarășii aceștia cum stau cu religia. Trebuie să vedem pe fiecare, dacă poartă cruce și așa mai departe, cu restul tovarășilor trebuie

Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați, seria 19, Istorie, tom VIII, 2009

să spunem clar, deschis, trebuie să spunem tovarășilor, nu avem nimic împotriva, însă nu la noi, la alte Ministere, la Interne, la Justiție, dar la Securitate n-au ce căuta. Această chestiune trebuie lămurită, cu ajutorul aparatului politic tovarășii să lămurească. În primul rând să ne gândim, trebuie studiat, trebuie poate prelucrate câteva referate în direcția aceasta fără să punem deschis. Să zgândărim pe unii, să vedem cum se manifestă, poate și un ciclu de referate, până la 10 referate. Problema aceasta o vor studia organele politice, vor consulta, și după ce prelucrăm, după ce lăsăm să se manifeste, atunci să deschidem geamurile, să vedem unde îi plasăm. La noi n-au ce căuta tovarășii care cred în Dumnezeu, care se duc la biserică, care poartă cruce, noi suntem un organ care trebuie să ne ferim de toate acestea, experiența, practica ne-a arătat. Am avut și greșeli în privința aceasta, însă nu numai că am avut numai greșeli, dar n-am luat nici măsuri la timpul lor [...] Mai bine să avem mai puțin personal, dar să scoatem tot ce este străin de organele noastre. Organele noastre au sarcini mari, specifice, trebuie să luptăm și să scoatem tot ce este putregai”¹. Așadar, fiind brațul înarmat al partidului, Securitatea nu-și putea permite să aibă în rândurile ei oameni credincioși, pe de-o parte, pentru a respecta dogmele partidului și, pe de altă parte, pentru a evita ca agenții „credincioși” să manifeste slăbiciune în îndeplinirea misiunilor ce le reveneau. Mai mult, dincolo de supravegherea operativă și intervențiile directe în momentul când celelalte soluții nu mai erau fezabile, Securitatea a jucat în domeniul religios și un rol pedagogic, devenind un fel de școală specială în care cei mai recalitranti „mistici” erau puși la reeducare.

Din această perspectivă, agenții Securității care se ocupau de domeniul culte-secte trebuiau să cunoască diversele doctrine religioase, tipurile de organizare bisericească, perspectiva partidului asupra religiei și rolului cultelor în societate și, nu în ultimul rând, conținuturile doctrinei ateiste. Din acest motiv, în arhiva Securității există foarte multe materiale cu caracter documentar, elaborate de-a lungul timpului, care tratează chestiuni ce țin de teologie, organizare bisericească, istoric al cultelor, unele din ele foarte profesionist alcătuite. Însă, cunoașterea științifică era corijată de conștiința faptului că „religia a fost și este un dușman neîmpăcat al progresului și științei” și că „prin religie burghezia imperialistă caută să mențină masele în obscurantism pentru a le putea exploata în voie”. Mai mult, „în zilele noastre, se spune într-un document al Securității, în țările capitaliste religia este un instrument al burgheziei imperialiste, în special al imperialismului american, în lupta împotriva lagărului democrației și

¹ Marius Oprea, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente 1949-1989*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 145-146.

socialismului”². Din acest motiv, misiunile Securității pe terenul religiei și cultelor au stat de la început sub semnul conflictului Est-Vest, după cum se poate observa dintr-un raport-sinteză din 1949: „În decursul anului 1949, se spune în document, munca acestui serviciu s-a desfășurat în condițiile înăsprii luptei din lagărul democrației și socialismului – lagărul păcii – în frunte cu Uniunea Sovietică și lagărul imperialiștilor – al provocatorilor unui nou război – în frunte cu Statele Unite.

Îngustându-se posibilitățile sale de exploatare și cele de ieșire din criză, și ascuțindu-se tot mai mult contradicțiile sale interne și externe, lagărul imperialiștilor a desfășurat în decursul anului trecut o vie activitate de pregătire a unui nou război, utilizând, între altele, și diversiunea sub mască religioasă.

Într-adevăr, imperialiștii și în primul rând capitaliștii monopoliști americani folosesc religia ca armă de luptă pretutindeni în luptă, unde forțele democratice în plină campanie pentru pace se întăresc și cuceresc noi victorii. Pe această linie, imperialiștii de peste hotare, sprijiniți de dușmanul de clasă din RPR, s-au folosit cu precădere de serviciile ierarhiei catolice, de agenturile sectelor religioase și a celorlalte culte istorice, care s-au angrenat în această activitate contra democrației [...] Mai precis, în RPR unii conducători ai cultelor, unii clerici și fanatici religioși, direct inspirați de oficiile de spionaj străine și de resturile claselor exploatoare, au căutat în decursul anului 1949 să cultive la maximum prejudecățile religioase ale populației pentru a dezorganiza eforturile creatoare ale oamenilor muncii din țara noastră, cultivând fatalismul, pasivitatea și resemnarea în fața greutăților.

S-a văzut în mod clar că propovăduirea zădărniciilor eforturilor omenești de către cei în cauză a avut drept scop împiedecarea obținerii de noi succese în lupta pentru făurirea unei noi orânduiri sociale fără exploatare”.

După cum se poate observa, temele principale ale discursului comunist referitor la religie se regăsesc deplin în raportul întocmit de agentul Securității. În perioada 1948 – 1949 au avut loc o serie de evenimente care au stârnit mare agitație în rândurile autorităților comuniste române și care păreau să confirme cele mai sumbre previziuni legate de rolul de dușman al religiei. Primul era un eveniment extern, anume intervenția Bisericii Catolice în campania electorală din Italia în favoarea lui Alcide de Gasperi, al doilea era intern, cuprinzând o formidabilă manifestare de religiozitate populară, constând în colportarea de minuni, de procesiuni și alte forme de devoțiune, efect al măsurilor luate de regim în domeniul religios, dar și ca urmare a

² Direcția Generală a Securității Statului, Serviciul învățământ, *Lupta organelor Securității statului împotriva activității de subminare desfășurată de elementele antipopulare din rândul cultelor*, lecție scrisă de lt. col. Șican Dumitru, 1957, p. 8.

efectelor secetei prelungite³. Având bine stabilită în minte regula și pornind de la unele elemente din teren, autoritățile vor contura o imagine apocaliptică, în cadrul căruia orice eveniment banal capătă dimensiuni hiperbolizate. În vederea combaterii flagelului, Partidul dădea următoarele sarcini Serviciului Culte din cadrul Securității: „În anul expirat (1948), partidul a pus în fața noastră sarcina de a împiedica folosirea de către dușmanii regimului nostru de democrație populară a sentimentelor religioase ale credincioșilor, cu scopul de a împiedica cimentarea unității politico-morale a poporului muncitor și a slăbi eforturile unite ale oamenilor muncii de toate credințele, în vederea menținerii păcii și a construirii socialismului.

Totodată, Partidul ne-a trasat drept sarcină asigurarea libertății religioase a cetățenilor, punându-i la adăpost de violentarea conștiințelor lor prin amenințări spirituale și prin acțiunile provocatoare ale dușmanului de clasă, ascuns sub masca cucernicieii, pentru a provoca în mod artificial frământări religioase și a îndepărta oamenii muncii de la problemele vitale ale luptei revoluționare de clasă, pentru îndeplinirea sarcinilor mărețe ce stau în fața Republicii noastre Populare.

Pentru a aduce la îndeplinire aceste sarcini partinice, Departamentul Securității ne-a trasat drept sarcină urmărirea atentă a dezvoltării problemei cultelor, pentru ca organele în drept să fie la timp și just informate asupra tuturor faptelor și stărilor de fapt în mediul credincioșilor, astfel ca să se poată lua din timp măsurile de prevenire ale eventualelor agitații sub pretext religios și măsurile represive necesare în acele cazuri în care instigările au luat forme grave”⁴.

În alt document, din 1957, se preciza: „este necesar ca organele de Securitate, respectând sentimentele religioase ale cetățenilor, să lupte cu tărie și hotărâre împotriva clerului reacționar – slugă a imperialismului și unealtă a serviciilor de spionaj capitaliste – care, folosindu-se de convingerile religioase ale unor oameni înapoiți, caută să-i atragă în lupta de subminare a statului nostru”⁵. În același timp însă, se sublinia faptul că „desființarea religiei prin măsuri administrative și nu prin lupta pentru demascarea treptată a caracterului ei reacționar și idealist, ar dăuna cauzei proletarietului, ar abate atenția unor elemente mai puțin conștiente din rândurile proletarietului și țărânimii muncitoare de la lupta de clasă”⁶. Din cele două texte citate rezultă

³ Pentru amănunte vezi George Enache, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*, Editura Nemira, București 2005, p. 498 – 589.

⁴ Arhivele Consiliului Național pentru Studiul Arhivelor Securității (ACNSAS), fond Documentar, dosar 195, vol. 2, f. 2-3.

⁵ *Lupta organelor Securității statului împotriva activității de subminare desfășurată de elementele antipopulare din rândul cultelor*, p. 13.

⁶ *Ibidem*, p. 11.

că Securitatea, mână de idealul „umanist” al partidului, nu trebuia „doar” să împiedice ca religia și cultele să fie folosite de dușmanii regimului dar, mai mult, trebuia să-i apere pe cei care, din diverse motive, rămăseseră credincioși, de influențele nocive ale celor care încercau să se folosească de religie în scopuri politice.

Dincolo de aceste deziderate „generoase”, modul de acțiune al Securității în problema culte a fost extrem de brutal în anii '50, asta deoarece numărul persoanelor considerate reacționare din cadrul cultelor era foarte mare iar măsurile luate erau rapide și radicale. În condițiile în care legăturile cu Occidentul în această perioadă au fost firave, iar posibilitățile de plecare în afară reduse, acțiunile Securității s-au concentrat în special pe chestiunile interne, „pericolul extern” jucând mai mult un rol de catalizator al procesului de „curățare” a cultelor din România de elementele dușmănoase.

O bună parte din acțiunile represive la adresa reprezentanților cultelor din România se înscriu în cadrul unor măsuri care vizau nu neapărat pe clerici sau credincioși, ci inamicul politic în general. Una din aceste măsuri este decretul nr. 6 din 14 ianuarie 1950, a MAI, prin care au fost înființate unitățile de muncă. La art. 1 se prevedea că „pentru reeducarea elementelor dușmănoase RPR și în vederea pregătirii și încadrării lor pentru viața socială în condițiile democrației populare și construirii socialismului, se înființau unitățile de muncă”. La art. 2, punctul 6, se preciza că printre elementele dușmănoase se numărau și „toți acei care sub masca religioasă, fac prozelitism (diferite religii și secte), adică speculează sentimentele religioase ale cetățenilor, pentru a-i determina la acțiuni ostile, dușmănoase regimului (minuni, prelegeri cu dedesubturi dușmănoase, șovine etc.)”. Acest decret era pus în aplicare de Securitate, prin ordinul nr. 100 al ministrului adjunct al MAI, Gheorghe Pintilie. Arestările trebuiau efectuate numai cu aprobarea și instrucțiunile Direcției Generale, „în afară de cazurile excepționale și de flagrant delict”.

Fiecărui arestat i se întocmea un dosar individual în dublu exemplar, din care unul, împreună cu fișa cu datele personale, trebuiau trimise la Direcția Generală, împreună cu propunerile pentru timpul de deținere a individului între 6 luni și 2 ani, după gravitatea infracțiunii⁷.

Un alt ordin care a condus inevitabil, prin aplicarea sa, la arestarea multor clerici a fost cel întocmit de ministrul adjunct al afacerilor Interne, Gh. Pintilie, datat 10 iulie 1952, referitor la arestările și trimiterea în coloniile

⁷ *Securitatea. Structuri / Cadre. Obiective și metode (1948-1967)*, vol. I, documente editate de Florica Dobre (coord.), Florian Banu, Theodor Bărbulescu, Camelia Duică, Liviu Țăranu, studiu introductiv de Florian Banu, București, Editura Enciclopedică, 2006, doc. 94, p. 286-289.

de muncă. Aceste arestări se realizau după o listă întocmită de la sfârșitul anului 1951 sub coordonarea lui Alexandru Nicolschi, în baza informațiilor din arhivele SSI-ului și Siguranței. Erau vizate 417.916 persoane, din care pe problema legionară 48.800 (din care 12.400 cu funcții de conducere, de la șef de cuib la instructor), 47.491 foști lideri ai partidelor istorice (de la președinți de organizații comunale, de plasă, orășenești și județene până la nivelul conducerilor centrale) și 131.114 „elemente dușmănoase pe linia cultelor și a sectelor”. De asemenea, erau vizați foști deputați, senatori, prefecți, pretori, până la rude de gradul al II-lea ai foștilor miniștri și ai foștilor primari de orașe, din 1918 la 6 martie 1945, în total 4.867 de persoane. Dintre aceștia, doar 2.384 mai erau în viață și libertate și, implicit, vizate pentru arestare⁸.

Acestor măsuri cu caracter general li se adăugau altele, având ca țintă specifică cultele religioase. Ele depășesc de obicei granița stabilită în mod oficial de autorități în ceea ce privește intervenția în viața cultelor, reprezentând încălcări a libertății de conștiință. În general, în cazul unor asemenea operațiuni rolul Securității era unul discret, ea manifestându-se plenar numai atunci când restul soluțiilor erau epuizate. Pentru ilustrarea acestei stări de fapt vom oferi două exemple revelatoare din anii '50.

Primul exemplu se referă la modul în care Securitatea s-a implicat în acțiunile de desființare a Bisericii Greco-Catolice. După adoptarea unor măsuri legislative, pregătirea evenimentului prin propagandă și încercarea ca toate evenimentele legate de revenire să se desfășoare aparent fără amestecul statului, ci doar prin intermediul reprezentanților celor două biserici, autoritățile constată că mai sunt încă destui credincioși care au ales să rămână greco-catolici. Evident, Securitatea jucase un rol important în evenimentele legate de revenire și înainte, însă în mod discret și în parteneriat cu alte instituții. Însă, în condițiile atitudinii recalcitrante a unora dintre greco-catolici, s-a considerat că este cazul ca Securitatea să intervină mult mai dur. Acest lucru rezultă din următorul Proces Verbal al unei ședințe de la MAI din 27 octombrie 1948: „la ordinul tov. Ministru Teohari Georgescu s-a întrunit la MAI un colectiv pentru soluționarea problemelor ce sunt deschise prin trecerea bisericii greco-catolice la biserica ortodoxă.

Au participat:

- Tov. Ministru Teohari Georgescu
- Tov. Ministru Stanciu Stoian, ministrul Cultelor
- Tov. Gl. Maior Pintilie, Dir. Gen. a Sec. Poporului
- Tov. Gl. Maior Drăgănescu, secretar general pentru trupe
- Tov. Lt. Col. Dobre, șeful de stat major pentru trupe.

⁸ Marius Oprea, *op.cit.*, p. 236.

1. După ce a citit sintezele informative ale secretarului general pentru trupe și direcția generală a securității poporului referitoare la problema deschisă., tov. Ministru Stanciu a făcut un raport asupra situației, trăgând concluzia că:

- primele două etape ale operațiunii de unificare au reușit;
- au trecut la ortodoxism circa 80% din populația greco-catolică și 1.100 preoți din 1.400;
- reacțiunea, la ordinele Romei, a trecut la contra ofensivă creându-se focare de agitație între care cele mai periculoase sunt, în ordinea importanței:

Blaj

Cluj

Mănăstirea Bixad

Oradea Mare

Județul Mureș

Județul Năsăud (Valea Someșului)

Județul Someș

În aceste zone punctele primejdioase de agitație sunt constituite la reședințele episcopale și catedralele greco-catolice, unde foștii episcopi duc o activitate febrilă, creând o stare de încordare periculoasă; remarcă îndeosebi activitatea depusă de fostul episcop Suciu din Blaj;

- Este momentul prielnic să se treacă la lichidarea focarelor de agitație și propagandă dușmănoasă, deoarece, enoriașii și bisericile, trecând la ortodoxism nu mai pot funcționa catedralele sau reședințele episcopale.

Propune:

- a. să se treacă la o acțiune repede și simultană de luarea în primire a reședințelor episcopale și a catedralelor;
- b. să se fixeze domiciliile obligatorii foștilor episcopi;
- c. să se mute călugărițele din Blaj la mănăstirea Obreja;
- d. profesorii greco-catolici din Blaj să fie imediat mutați în diferite părți ale republicii.

2. Tov. Ministru Teohari Georgescu arată următoarele:

- a. ne găsim într-o fază înaintată în ceia ce privește rezultatele unificării, dar suntem în întârziere cu măsuri care ar fi trebuit să fie luate de mai de mult;
- b. trebuiau adunați bandiții chiar în timpul adunării de la Alba Iulia; astăzi ei au trecut la acțiune după ordinele lui O'Hara și ale stăpânilor anglo-americieni;

- c. Azi trebuie să fim atenți, pentru ca acești bandiți să nu creeze o problemă catolică, iar cei ce au semnat pentru unire să se întoarcă. Se pune deci o problemă hotărâtă pentru a pasa lovitura dușmanului și a da noi lovituri de nimicire, pentru a nu mai putea bandiții să ridice capul.

Vom proceda totuși cu tact.

Hotărăște:

- în noaptea de 28/29 octombrie vor fi ridicați toți bandiții care sprijină activitatea foștilor episcopi (maximum 40 persoane) și vor fi duși într-o mănăstire sub pază;
- vor fi chemați la București cei patru episcopi, vor fi arestați și duși la aceeași mănăstire, arătată mai sus;
- în ziua de 29 octombrie, consiliile de preluare pregătite de Ministerul Cultelor vor proceda, simultan, la preluarea reședințelor episcopale și ale catedralelor;
- călugărițele din Blaj să fie ridicate și duse la Obreja;
- să se ia măsuri ca popii profesori din Blaj să fie imediat mutați în centre compacte ortodoxe;
- să fie adunați cei 300 preoți greco-catolici care nu au trecut la ortodoxism și să li se arate: guvernul nu are nimic împotriva voinței lor de a-și păstra religia, însă orice încercare de agitație, orice act dușmănos nu va fi sub nici un motiv tolerat, ci, dimpotrivă, va fi sancționat așa cum se cuvine”⁹.

Un alt caz foarte interesant este cel al mănăstirii ortodoxe Vladimirești din județul Galați. Fără a insista prea mult asupra celor petrecute aici, spunem doar că viețuitorii din acest locaș nu se fereau să arate limitele impuse de regim libertății de exprimare a cultelor religioase. Această stare de lucruri s-a dorit a fi rezolvată mai întâi prin intervenția oamenilor Bisericii înșiși, care ar fi trebuit să denunțe existența unei erezii la Vladimirești. Presiunile „văzute” din partea autorităților statului le făceau reprezentanții Ministerului Cultelor, în timp ce agenții Securității vegheau ca cei implicați în plan să-și facă datoria, asta în timp ce realizau o anchetă extrem de amănunțită la adresa viețuitorilor mănăstirii, cu scopul de a documenta existența unei conspirații legionare și astfel să poată aresta soborul pe motive politice. S-a mers până la pătrunderea în mănăstire a agenților poliției politice sub acoperirea de pelerini, unde au încercat să plaseze probe compromițătoare, cum ar fi arme de foc.

În momentul în care documentarea nu a arătat nimic relevant pe plan politic, iar măsurile cu caracter oficial nu au dat nici un rezultat, s-a trecut la

⁹ ACNSAS, fond Documentar, dosar 45, f. 39-40.

represiunea fățișă, prin arestarea în luna martie 1955 a conducătorilor mănăstirii. Abia în timpul anchetei a fost întocmit dosarul în care s-au strâns „probe” pentru trimiterea în judecată pe motive politice¹⁰. Cum restul soborului continua să-și manifeste nemulțumirea față de măsurile luate, s-a luat decizia ca tot personalul mănăstirii să fie evacuat, într-o acțiune de amploare, după cum rezultă din următorul „Plan de evacuare” din 6 februarie 1956:

„I. Efectivul

Pentru efectuarea operațiunilor de evacuare a elementelor din mănăstire este necesar un efectiv de 220 ofițeri, ținând seama că în mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” se găsesc un număr de 340 călugărițe, care trebuiesc evacuate și un număr aproximativ de 50-60 persoane care sunt familii ale călugărițelor și în parte vizitatori care vor trebui triați.

II. Măsuri pregătitoare:

a) În comunele din jurul mănăstirii se va întări munca informativă, sectoriștii fiind instruiți să ție un contact cât mai strâns cu agentura. Toate informațiile în legătură cu mănăstirea vor fi imediat raportate la Regiune.

Măsurile de mobilizare a agenturii vor fi menținute și după operație, pentru a se înregistra starea de spirit în urma evacuării.

b) În ziua de 9 februarie 1956, vor fi concentrați la sediul Regiunii MAI Galați, toți ofițerii care vor participa la operație, în număr de 220 ofițeri.

c) Se va prelucra amănunțit planul de acțiune general, după care se vor da sarcini concrete șefilor de echipe. Pentru a ne asigura că șefii de echipe își cunosc sarcinile, vor fi controlați, după care aceștia vor prelucra sarcinile primite cu efectivul care compune echipa sa.

d) Pentru asigurarea secretului operațiunii, din momentul prelucrării planului de operațiuni nimeni nu va părăsi sediul Regiunii până la executarea misiunii.

e) Camioanele, în număr de 30, care vor servi la efectuarea operației, vor fi concentrate din timp în curtea Regiunii și a garajului Regiunii, stabilindu-se cu care mașină va pleca fiecare echipă.

f) În ceea ce privește dotarea cu armament, echipele însărcinate cu încercuirea exterioră a obiectivului, cu blocarea interioară a obiectivului și paza camioanelor care transportă elementele evacuate spre centru de triere, vor avea pistoale automate iar restul vor avea pistol.

g) În eventualitatea întreruperii curentului electric, ofițerii care vor participa la operațiune vor fi dotați cu lămpi electrice.

¹⁰ Pentru detalii vezi George Enache, Adrian Nicolae Petcu, *Monahismul ortodox și puterea comunistă în România anilor '50*, Editura Partener, Galați, 2009, p. 63-67.

h) Pentru a se preveni eventualele incendii provocate de elemente diversioniste, coloana va fi însoțită de o echipă de pompieri cu o mașină și extintoare.

III. Efectuarea operațiunii

1) În ziua de 9 februarie 1956 la orele 19, adică cu 3 ore înainte de îmbarcarea efectivelor, echipa de călăuze, condusă de Lt. maj. Chiriac Nicolae, va pleca și se va plasa pe traseul fixat în prealabil, pe care îl va urma coloana spre obiectiv.

După plasarea pe traseu a călăuzelor, Lt. maj. Chiriac Nicolae va raporta de executare pe bază de consemn.

2) În ziua de 9 februarie a.c. la orele 22 se va face îmbarcarea întregului efectiv, ținându-se seama de ordinea în care se va desfășura operația.

Itinerariul de parcurs este șoseaua Galați-Tecuci, până la km 36 (la 3 km dincolo de com. Tudor Vladimirescu), unde este fixat punctul de debarcare.

După debarcarea echipelor, acestea se vor încolona în ordinea în care trebuie să acționeze în obiectiv și vor porni pe jos, până la intrarea în obiectiv care se află la o distanță de aproximativ 4 km.

Drumul care va fi parcurs de coloană, pe jos, se află la circa 3 km nord-vest de com. Tudor Vladimirescu, este izolat de comună și puțin frecventat, astfel că asigură conspirativitatea deplasării până în apropierea obiectivului.

3) Coloana va merge în formațiune compactă până la un punct stabilit la circa 300 m distanță de obiectiv, după care se va împărți în două eșaloane, astfel:

a) Primul eșalon, sub comanda tov. cpt. Eibenschutz Tiberiu, va pleca cu următoarele misiuni:

1. încercuirea exterioară a mănăstiri;
2. ocuparea și asigurarea funcționării uzinei electrice;
3. blocarea chiliilor și dependențelor exterioare.

b) Al doilea eșalon condus de tov. lt. col. Zambetti H. va pleca după circa 8 minute de la pornirea primului eșalon, timp calculat suficient pentru încercuirea mănăstirii de către primul eșalon.

4) În fruntea celui de-al doilea eșalon se va afla echipa cu misiunea de a ocupa clopotnița și a împiedica darea alarmei de către călugărițe și care se va deplasa cu maximum de viteză și va acționa cu toată hotărârea și energia, pentru a împiedica darea alarmei prin clopote.

5) Imediat după această echipă, va urma întreaga coloană a eșalonului 2, care va pătrunde în curtea interioară a mănăstirii și care va avea sarcina de a bloca chiliile din curtea interioară.

În caz că totuși călugărițele care se află în turnul clopotniță și au misiunea de a da alarma și călugărițele se vor masa în curtea mănăstirii sau în alte locuințe mai mari (sala de mese-ateliere), echipele eșalonului 2 vor avea sarcina să izoleze călugărițele cu toată hotărârea în chilii, câte 2 sau 3 și de a le păzi.

6) În acest moment va intra în funcție echipa de evacuare formată din 25 ofițeri care vor avea sarcina de a izola elementele turbulente, precum și de a identifica elementele care fac parte din comitetul de conducere al mănăstirii, care după cum se știe conduc acțiunea de nesupunere și instigare față de autoritățile de stat. Aceste elemente vor fi reținute în cursul operației de evacuare în mod discret. Elementele reținute vor fi îmbarcate și transportate la sediul Regiunii MAI Galați sub pază puternică, unde vor fi imediat supuse anchetei (conform planului de anchetă anexat).

7) După scoaterea și izolarea elementelor turbulente și instigatoare, pentru calmarea spiritelor, organele noastre vor sta de vorbă cu călugărițele și li se va explica că nu vor fi arestate, ci după triere vor fi trimise la domiciliile lor. Li se va arăta de asemenea că li se va permite a-și lua fiecare bagajul personal.

8) În acest timp, va intra în funcțiune echipa de evacuare și îmbarcare care în ordinea stabilită va începe evacuarea, evitând folosirea metodelor brutale.

9) Concomitent cu operația din clădirea mănăstirii, o echipă formată din 12 ofițeri (vezi anexa nr. 1) va înconjura casa oaspeților, în care după presupunerile noastre se vor afla circa 40-50 elemente (rude ale călugărițelor și vizitatori).

Echipa va avea sarcina de a identifica elementele aflate și a reține elementele care s-au dat la acțiuni de instigare și acele suspecte.

Toate elementele din casa de oaspeți vor fi ținute sub pază, până la terminarea operațiunii, după care și aceștia vor fi trimiși la urmă.

10) După evacuarea mănăstirii, va intra în funcție echipa de percheziție care va efectua operația de percheziție în întreaga mănăstire, în scopul descoperirii materialelor legate de activitatea contrarevoluționară desfășurată în această mănăstire.

11) În timpul operației va fi interzisă folosirea armelor și în general a oricăror brutalități. Această dispoziție va fi prelucrată cu tot efectivul operației.

IV. Transportul elementelor evacuate

1) Coloana compusă din 30 camioane prevăzute cu prelate va rămâne la punctul de debarcare situat la circa 4 km nord-vest de comuna Tudor Vladimirescu.

În momentul când cele 2 eşaloane vor intra în dispozitiv și vor începe operația la ordinul comandantului operațiunii, se vor lansa trei rachete verzi, care este semnalul stabilit pentru pornirea mașinilor spre obiectiv. Acestea vor porni spre mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” pentru drumul stabilit.

2) Pentru asigurarea transportului este prevăzut ca în fiecare camion să fie urcate câte 15 călugărițe, ținându-se seama de faptul că aceste călugărițe vor avea și bagaje.

Paza acestora urmează a fi efectuată de 6 ofițeri pentru fiecare camion în parte, ofițeri ce urmează a fi retrași din dispozitiv pe măsura efectuării evacuării.

3) Transportului i se va asigura escortă constituită din ofițeri care vor ieși din dispozitiv și care vor fi plasați în două mașini, una în față și a doua în spatele coloanei.

V. Măsuri de securitate

1) Pentru a preveni eventualele dezordini provocate de unele elemente dușmănoase din comunele Tudor Vladimirescu, Slobozia Conachi, Piscu, Vameșu, Hanu Conachi și Liești, se vor lua următoarele măsuri:

a) La punctul pod Vameșu, situat la 3 km de Tudor Vladimirescu, se va instala o companie din batalionul de trupe MAI de la Tecuci, care vor interveni numai la ordin.

Pentru asigurarea legăturii între comandamentul de operații și comandantul companiei, un ofițer de legătură va însoți eșalonul de operație cu mijloacele necesare care va asigura imediat legătura cu compania în caz de nevoie¹¹.

b) Vor fi întărite efectivele următoarelor posturi de Miliție: com. T. Vladimirescu, 10 milițieni; Corod 10; Matca 10; Vameșu 5; Hanu Conachi 5; Slobozia Conachi 10; Piscu 5; Pechea 5; Bucești 5; Ivești 5; Umbrărești 5; Liești 5.

c) Patrula călări care vor efectua paza pe următorul traseu: Piscu-Slobozia Conachi - Hanu Conachi - Tudor Vladimirescu – Vameșu - Piscu. Acest traseu de patrulare va fi asigurat cu 76 milițieni călări dintre care: 40 concentrați de la raioanele din raza reg. Galați; 36 trimiși de DGM de la regiunile Constanța, Ploiești și Iași. Patrurile călări de la Tecuci vor patrula pe traseul Corod - Matca.

Patrurile vor fi pe două schimburi, asigurându-se fiecăruia raza de acțiune, 8 km.

¹¹ În dreptul acestei măsuri este scrisă rezoluția: „După evacuarea călugărițelor compania se va instala în mănăstire, ss[Al. Nicolschi]”.

d) La regiunea de Miliție Galați, se va asigura un efectiv de 35 milițieni (cadre care după triere vor face la ordin plasarea la urmă a elementelor evacuate din mănăstire).

e) După terminarea operațiunilor de evacuare a mănăstirii, la ordin se va da în primire mănăstirea unei echipe de milițieni cu un efectiv de 20 milițieni, care vor asigura paza bunurilor din mănăstire până la noi ordine.

Toate informațiile relative la starea de spirit din timpul operației și după operație vor fi comunicate prin curieri la regiunea MAI Galați.

VI. Trierea elementelor evacuate

1) Elementele care vor fi evacuate, vor fi transportate la centrul de triere, care va funcționa în localul în construcție al GAS Barboși, la 6 km sud de Galați, pe șos. Galați-Brăila.

Cazarea pe timpul operațiunii de triere a elementelor evacuate va fi asigurată în cele 4 clădiri ale construcției, care pot fi folosite fiind terminate.

În prezent lucrările de construcții nu se execută, astfel că nu se află nici un fel de personal la această construcție.

2) Operația de triere va consta în:

a) identificarea elementelor evacuate;

b) îndeplinirea formelor pentru trimiterea la urmă;

c) măsuri de prevenire a reîntoarcerii și grupării unor elemente evacuate în jurul mănăstirii. În acest scop vor fi sesizate posturile de Miliție respective, care vor controla prezența acestora în comună.

De această operațiune va răspunde tov. Maior Georgescu I.

VII. Măsuri administrativ-politice

1) Pentru a contracara eventualele instigări făcute de călugărițele din mănăstire, în rândul elementelor dușmănoase din com. Tudor Vladimirescu și comunele învecinate mănăstirii, care ar putea duce la crearea unor aspecte de activitate dușmănoasă, vom lua următoarele măsuri:

A) Măsuri pe linie de partid: Se va lua legătura cu Regiunea PMR Galați, spre a se lua măsuri ca în com. Tudor Vladimirescu și comunele învecinate mănăstirii, respectiv cătunul Plăcinta, Piscu, Vameșu, Pechea, Independența, Fundeni, Nămolosa Sat, Șerbănești, prin organizațiile de bază de partid din aceste localități și organizațiile de masă, vor fi mobilizați membrii de partid și organizațiile de masă în scopul de a realiza combaterea misticismului religios, prin discuții de la om la om, combaterea zvonurilor, demascarea și combaterea instigatorilor etc., ca în acest fel să se preîntâmpine unele eventuale [sic!] acțiuni din partea elementelor dușmănoase.

B) Măsuri administrative: pentru conservarea bunurilor aflate în mănăstire și pentru a preveni sustragerea sau pagube la inventarul viu, se va

constitui o comisie de 10 oameni din partea Sfatului Popular raional Galați care vor inventaria și lua măsuri de conservarea bunurilor.

2) Se vor menține timp de două săptămâni de zile măsurile de pază și de ordine ce au fost luate pe linie de Miliție pentru prevenirea afluenței de persoane, atât în regiunea Galați, cât și din alte regiuni.

Desfășurarea întregii operațiuni va fi condusă de tov. Gl. Maior Al. Nicolschi și col. P. Aranici.

Șeful Dir. Reg. MAI Galați
Maior, Aramă Mircea

Din partea Dir. a III-a MAI
Lt. colonel, Zambetti H.”¹².

Cele două planuri de acțiune ale Securității în problema culte sunt revelatoare pentru modalitatea de inserare a Securității în sistemul general represiv. Cea care dă directivele este conducerea superioară de partid, după care își intră în atribuții Securitatea. Celelalte instituții ale statului și organizațiile locale de partid se subordonează, în cea mai mare parte, directivelor date de ofițerii Securității.

Acest aspect, caracteristic unui regim de tip represiv, a făcut ca Securitatea să dețină un cuvânt greu în ceea ce privește organizarea și activitatea cultelor religioase. Această potență a favorizat în mod inevitabil dorința unui control și mai pregnant asupra cultelor, prin încercările de introducere în cadrul ierarhiei diverselor organizații religioase a unor oameni legați de diverșii comandanți din cadrul Securității. Mai mult, există cazuri în care unii deservenți ai cultelor religioase au intrat în strânse legături cu ofițeri de Securitate care, în cazul întocmirii unor planuri de acțiune, recomandau „inocenți” pe protejații lor. Însă, trebuie spus că liderii partidului au ținut ca să aibă ultimul cuvânt în ceea ce privește diversele ierarhii religioase, deoarece erau conștienți de puterea excesivă pe care ar fi căpătat-o Securitatea în condițiile în care ar fi preluat controlul deplin asupra cultelor. Această tensiune inevitabilă între stăpân și prea-puternicul vechi a constituit una din puținele oportunități de mișcare a liderilor cultelor religioase din România, existând consemnate cazuri când deciziile sau propunerile făcute de agenții Securității au fost anulate de puterea politică.

Odată stabilit obiectivul general al Securității în problema culte, precum și rolul ei în raport cu celelalte instituții ale statului, era evident necesară și organizarea muncii, prin stabilirea unor obiective particulare. De-a lungul timpului ele au fost așa de multe și variate, încât este imposibil

¹² ACNSAS, fond Documentar, dosar 66, f. 4-10.

să fie rezumate aici¹³. Rezultatul muncii trebuia consemnat în cadrul unor evidențe operative.

¹³ Pentru exemplificare, oferim următorul document din 1949 care cuprinde sarcinile particulare pe care fiecare direcție regională trebuia să le urmărească în problema „Cultul ortodox”: „Sarcini pentru DRSP Craiova, pentru perioada 7 noiembrie – 30 noiembrie 1949: - să se realizeze pătrunderi informative pentru a se cunoaște activitatea desfășurată de clerici în mediul rural, precum și a asociației religioase *Oastea Domnului*; - să se pătrundă informativ în mediul mănăstirilor Bistrița, Arnota, Govora și Tismana, pentru a se cunoaște tot ceea ce se întâmplă în incinta acestora și a se crea noi informatori în acest mediu; - Pătrunderea informativă serioasă în mediul Arhiepiscopiei Craiovei și Episcopiei Râmnicului – Argeșului, pentru a se cunoaște activitatea desfășurată de personalul acestora. Sarcini pentru DRSP Pitești, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - pătrundere informativă în mediul clericilor din raza județelor Teleorman, Muscel și Argeș; - Pătrundere informativă în mediul mănăstirilor din raza direcțiunii; - pătrundere informativă în mediul asociației „*Oastea Domnului*”. Sarcini pentru DRSP Ploiești, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - pătrundere informativă în mediul clericilor din raza județului Prahova și vizitarea acestui serviciu județean pentru activizarea muncii; - pătrundere informativă de profunzime în mediul episcopiei Buzăului; - Urmărirea îndeaproape și discretă a activității episcopului Antim Anghelescu; - Aprofundarea problemei *Oastea Domnului*. Sarcini pentru DRSP Galați, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - urmărirea îndeaproape a activității episcopului Antim Nica și a protejaților săi; pătrunderea informativă în mediul grupului de preoți basarabeni, pentru a cunoaște activitatea și acțiunile acestora; - adâncirea muncii informative la mănăstirea Tudor Vladimirescu și ținerea în observație a conducerii acestei mănăstiri; - activizarea problemei cultului stilist de sub conducerea lui Movileanu. Sarcini pentru DRSP Constanța, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - să se urmărească informativ dacă în rândurile muncitorilor de pe șantierul Canalul Dunăre – Marea Neagră se propagă misticismul religios; - să se exploateze și să se utilizeze informativ foștii consilieri Sorescu Gheorghe și Duțu Ștefan, pentru a se obține material interesând Securitatea Poporului, în legătură cu neregulile săvârșite de conducerea Episcopiei Constanța; - pătrunderea informativă în mediul cultului ortodox lipovenesc din raza județului Tulcea; - să se realizeze pătrunderi informative serioase în mediul mănăstirilor Cocoș și Celic Dere, pentru a se cunoaște activitatea desfășurată de călugării acestei mănăstiri. Sarcini pentru DRSP Iași, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - adâncirea muncii informative în mediul mănăstirilor ortodoxe și stiliste din raza județului Neamț; adâncirea informativă și urmărirea îndeaproape a conducătorilor din incinta mănăstirilor Neamț, Bistrița, Vărațic și Agapia; - adâncirea informațiilor din mediul cultului stilist și al lui Iacobaș din raza județului Neamț. Sarcini pentru DRSP Suceava, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - să se realizeze pătrunderi informative în mediul clericilor din raza județelor Dorohoi și Botoșani; - să se realizeze pătrunderi informative de adâncime în mediul mănăstirilor Gorovei, Dragomirna, schitul Cojna Nouă și Slătioara – Râșca; - Aprofundarea problemei cultului tradiționalist din răsărit din raza județelor Baia și Rădăuți; - aprofundarea pătrunderilor informative din mediul Arhiepiscopiei Sucevei. Sarcini pentru DRSP Sibiu, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - să se caute posibilitatea de a se exploata materialul obținut până în prezent împotriva mitropolitului Bălan Nicolae și a secretarului său Munteanu Ioan; - a se adânci informațiile spre a se cunoaște legăturile mitropolitului Bălan cu „Societatea Română de Ajutor și Cultură” din USA, pentru demascarea legăturilor sale; - aprofundarea problemei *Oastea Domnului*; - găsierea

Modul de organizare a acestor evidențe este foarte important pentru cel care dorește să înțeleagă modul de lucru al Securității în problema culte. Iată cum se prezentau aceste evidențe la începuturile funcționării instituției Securității, conform unui document din 1949, intitulat *Detalii menite a sluji la redactarea ordinului general*: „Urmărirea tuturor acestor obiective în problema religioasă nu este posibilă fără crearea de evidențe corespunzătoare. Evidențele ce urmează a fi create (sau acolo unde există, să fie sistematizate conform instrucțiunilor prezente) trebuie să țină seama de următoarele caracteristici:

- Predicatorii, preoții, călugării și ceilalți clerici sunt în număr foarte mare, se pot manifesta legal și sunt împinși nu numai de originea lor socială și de creșterea lor, dar și de doctrina lor mistico-idealistică, la ostilitate împotriva bazelor materialist-dialectice ale Republicii noastre Populare. În

posibilității pentru dizolvarea asociației religioase de tineret *Sf. Gheorghe al Tinerimii Române*; - adâncirea muncii informative pentru a cunoaște activitatea și legăturile călugărilor de la mănăstirea Prislop cu elemente ostile regimului democrat. Sarcini pentru DRSP Cluj, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - să se exploateze și să se utilizeze informativ revizorul contabil Forna Gheorghe, pentru a putea obține material ce ar interesa Securitatea Poporului, privind problema unificării; - să se urmărească îndeaproape și discret activitatea episcopului Nicolae Colan și a clicii sale reacționare; să se adâncească informativ pătrunderea în mediul asociației de tineret *Sf. Gheorghe al Tinerimii Române*, pentru a se constata dacă se caută din nou să se regroupeze cu mai mare amploare și cine sunt cei care depun muncă în acest sens; - în legătură cu cursurile de îndrumare, să se facă instructaj, deoarece nu se raportează ceea ce ar interesa Securitatea Poporului, ci detalii de suprafață. Sarcini pentru DRSP Brașov, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - adâncirea informativă în mediul mănăstirii Sâmbăta de Sus – Făgăraș; - urmărirea activității asociației religioase *Oastea Domnului*. Sarcini pentru DRSP Oradea, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - să se urmărească starea de spirit din rândurile preoților greco-catolici reveniți, pentru a se cunoaște cum privesc ei conducerea ortodoxă, cum s-au încadrat și cum colaborează cu ei; - pătrundere informativă în mediul clericilor din județele Maramureș și Satu Mare; - pătrundere informativă de profunzime în mediul mănăstirilor Bixad și Moisei; - urmărirea informativă pe cale strict discretă a activității episcopului Popovici Nicolae. Sarcini pentru DRSP Timișoara, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - urmărirea îndeaproape a vicariatului cultului ortodox sârb și pătrunderea informativă în mediul clericilor sârbi, pentru a se cunoaște legăturile cu agenții lui Tito; - pătrundere informativă în mediul clericilor rurali, precum și adâncirea informativă în mediul Arhiepiscopiei Timișoarei și Episcopiei Aradului; - în legătură cu cursurile de îndrumare, să se facă instructaj, deoarece nu se raportează ceea ce ar interesa Securitatea Poporului, ci detalii de suprafață. Sarcini pentru Direcțiunea Securității capitalei, pentru perioada 7 noiembrie – 30 decembrie 1949: - pătrundere în cadrul mănăstirilor Antim, Pasărea și schitul Darvari; - pătrundere serioasă la Institutul Teologic de grad universitar din Capitală și Institutul Biblic și de Misiune; - Pătrundere în cadrul *Oastei Domnului*; - găsirea posibilității pentru dizolvarea asociației „Patriarhul Miron” și a celorlalte asociații religioase” (ACNSAS, fond Documentar, dosar 195, vol. 2, f. 197-201).

consecință evidențele noastre trebuie să fie largi permițând să precizăm la orice moment unde se găsesc și cum activează aceștia.

- Manifestările clericilor, învăluite în citate și pilde biblice, permit agitarea credincioșilor, îngreunând în același timp dovedirea investigațiilor făptuite. În consecință, pentru a culege probe împotriva unui preot, predicator etc., trebuie mai multă muncă și aprofundare, decât în alte cazuri interesând Securitatea.

- Problema fiind complexă, legată de o serie de superstiții și prejudecăți variate, fiind în același timp cunoscută din trecut, necesită mai multe studii istorice, materiale documentare, decât alte probleme.

Sugerăm următoarea organizare practică a evidențelor care să permită tuturor Direcțiilor Regionale să-și sistematizeze materialul după Serviciul corespunzător problemei din DGSP:

1. Opis și mapa ordinelor instructive primite, cunoscând că din cauzele mai sus arătate s-au dat mai multe și variate ca în alte probleme;

2. Biblioteca documentară, cuprinzând și o mapă cu evidența tuturor legilor și regulamentelor, privind problema cultelor, incluzând și extrase din presă;

3. Mapa cu material compromițător, cuprinzând probe despre abaterile de la morala cetățenească și religioasă a clericilor, pentru a sluji după caz și necesitatea momentului la pătrunderi informatice sau demascări;

4. Mapa cu evidența activității inspectorilor județeni ai Ministerului Cultelor (în curs de numire);

5. Mapele – evidență ale tuturor cultelor din raza unității, cuprinzând pentru fiecare în parte următoarele:

a. Istoricul cultului în două părți, în general cuprinzând evoluția pe plan mondial și în RPR, stăruind asupra principiilor doctrinare și în particular, cuprinzând evoluția în raza unității. Această din urmă parte urmează a fi completată la fiecare 6 luni cu o sinteză asupra perioadei expirate. Pentru completarea primei părți, se vor consulta lucrările puse la dispoziție de DGSP.

b. Schema de organizare a cultului pe raza unității, cuprinzând pentru fiecare comună numărul credincioșilor, în raport cu numărul locuitorilor, numele și adresa preoților, predicatorilor etc. (cu indicația sumară a startului social din care fac parte și a activității politice, numele și adresa persoanelor ce fac parte din consiliul parohial, comitetul sectei etc. (cu aceleași indicații). Această schemă de organizare va fi în mod permanent ținută la curent prin notarea convertirilor, a mutărilor, a deceselor, a instructorilor trimiși de la centru etc., pentru a fi mereu operativă. Pentru ușurarea creării acestei evidențe, toate datele privind aceeași comună vor fi așezate în interiorul mapei în ordinea alfabetică a comunelor.

c. Schema sumară a organelor de conducere a cultului și a centrelor de concentrare culturală ca: mănăstiri, Institute teologice, internate etc.; aici se vor găsi tabelele cu numele și adresa persoanelor în cauză, cu indicația sumară a startului social din care fac parte și a activității politice depuse;

d. Evidența asociațiilor religioase funcționând în cadrul cultului, fie că au personalitate juridică sau nu, menționându-se încă o dată că toate sectele sunt considerate de Ministerul Cultelor, culte și nu asociații religioase, după cum se mai intitulează uneori și după cum mai stăruie să le numească unele DRSP ca Suceava. Fiecare asociație religioasă va cuprinde datele necesare identificării, tabelul comitetului de conducere, cu indicațiile mai sus detaliate, o listă de filiale pe comune, cu tabele respective. Menționăm că asociațiile religioase cele mai răspândite sunt: «Patriarhul Miron», «Oastea Domnului», «Sfântul Gheorghe» etc., la ortodocși, congregațiunile pentru laici, ca ordinele terțiare, «Rozariul», «Altarul, AGRU, ASTRU, «Cruciada copiilor» etc., la catolici, «Frăția Sf. Mihai», la evanghelici lutherani, Betaniști-metodiști, la reformați, «Vestitorii Evangheliei» la bapțiști etc.

6. Mapele operative de probleme pentru fiecare obiectiv mai însemnat în parte. Aceste mape dosare urmează a se întocmi pentru problemele cele mai specifice Direcției Regionale, serviciului județean sau Biroului de Securitate respectiv. Din această cauză nu se poate indica în mod precis numărul și alcătuirea lor. Dintre dosarele-problemă cele mai necesare, socotim că trebuie să existe următoarele:

- Evidența cântăreților bisericești;
- Acțiunea de catehizare a copiilor – pentru fiecare cult în parte;
- Problema crucilor și a troițelor;
- Agitațiile violente contrarevoluționare sub masca religioasă;
- Așa-zisele minuni și starea de spirit creată de aceasta;
- Lanțul Sf. Anton, Lanțul Sf. Petru și alte manifeste sub mască religioasă;
- Oastea Domnului, fracțiunea lui Bălan și fracțiunea lui Trifa;
- Fiecare mănăstire și schit în parte, cu harta regiunii și a drumurilor de acces;
- Fiecare episcopie;
- Fiecare Institut teologic, precum și fiecare școală religioasă în parte;
- Preoții basarabeni, bucovineni și transnistreni;
- Manifestări ostile cu ocazia naționalizării școlilor și tendințelor de a reintroduce icoanele și pregătirea religioasă în școli;
- Hramuri și pelerinaje;
- Curieri clandestini romano-catolici;

- «Gărzi de apărare»;
- fiecare protopopiat în măsura în care are sediu și personal administrativ;
- «Retractarea» greco-catolicilor trecuți la ortodoxie;
- Activitatea foștilor călugări și a fostelor călugărițe din congregațiile și ordinele desființate conform Deciziei nr. 810 din 1 august 1949;
- Fiecare asociație religioasă – totalizată din filialele regiunii respective – în parte;
- Preoții clandestini greco-catolici etc.

Aceste mape operative ajută în mod considerabil stăpânirea problemei și din studiul fișelor personale și a notelor aflate într-însele se poate urmări în orice moment stadiul real al muncii informative.

În timp ce episcopiile, Institutele Teologice, protopopiatele, asociațiile religioase apar și în schema de organizare a cultului pe scurt și sub formă de tabele și schițe, aceste mape operative furnizează detalii largi despre fiecare în parte, de exemplu: cu schița regiunii pentru mănăstiri și cu fișele personale ale personalului deservent cu munci de răspundere sau cu activitate politică dușmănoasă. Vom arăta mai jos când vom vorbi despre dosare personale, caracteristicile fișelor în problema cultelor.

Pentru moment este necesar să știm că este absolut necesară alcătuirea acestor dosare de obiective, ele constituind materializarea și activizarea planului de obiective, permițând – după experiența DGSP și DRSP Brașov – un control de orice clipă a muncii depuse, precum și stabilirea lipsurilor în vederea lichidării lor.

Lista de dosare obiective va fi bineînțeles mult mai vastă în regiunile cu probleme religioase acute ca: DRSP Sibiu, Oradea, Cluj, Brașov, Suceava, DSC, Timișoara, decât în raza DRSP Pitești, Galați și Constanța. În fond, aceste dosare obiective constituie baza imediată a referatelor și studiilor privind problemele în evoluția lor. După epuizarea unei probleme dosarul respectiv este încheiat și se clasează în Arhivă, astfel că rămân vii numai dosarele problemelor de actualitate.

7. Dosarele personale vor fi întocmite tuturor celor semnați cu activitate dușmănoasă sub masca cultului. Considerăm după cum am arătat mai sus că, clericii în genere sunt adversarii regimului nostru de democrație populară și că avem la dispoziție date personale și fișele de la mapele evidente și de la dosarele operative, numărul acestora va fi destul de mare.

Dosarele trebuiesc create chiar atunci când nu există material suficient pentru Justiție, dar există dovezi de instigare antidemocratică. Subestimând problema, DSC și DRSP Timișoara nu au trecut destul de hotărât la crearea acestor dosare.

Baza acestor dosare personale va fi constituită de fișa personală. Reamintim că rapoartele către DGSP trebuie însoțite de fișele personale ale

clericilor și activiștilor religioși menționați, conform ordinului Nr. 38.988. fișele personale vor avea următoarele rubrici: Numele; Prenumele; Numele de călugărie; Data nașterii; Locul nașterii; Numele părinților; Profesiunea părinților; Domiciliul actual; Studiile; Gradul clerical; Funcția administrativă în cadrul cultului; Cultul căruia îi aparține; Data hirotonisirii (a călugăriei); Convertirea sau data activizării religioase; Căsătorit cu...; Copii; Situația materială în trecut și prezent; Dacă este salariat al statului sau e susținut de credincioși; Situația militară; Cetățenia; Plecări în străinătate (pentru studii religioase, etc.); Activitatea politică înainte de 6 septembrie 1940; Activitatea politică între 6 septembrie 1940 și 23 august 1944; Activitatea politică după 23 august 1944; Atitudine[a] față de prevederile legii Cultelor din 4 august 1948; Observațiuni.

Pentru planificarea muncii, sarcinile arătate în prezentul plan de muncă vor fi eșalonate după cum urmează:

A. Până la 7 noiembrie a.c.

- Alcătuirea unui plan de muncă concret în lumina prezentului;
- O vizită de 48 ore a responsabilului problemei din DRSP la DGSP, pentru documentare și obținere de material pentru redactarea istoricelor;
- Punerea la punct al opisului și mapei ordinelor instructive primite, prelucrarea acestora cu întreg resortul;
- Punerea bazei bibliotecii și a mapei cu legile și regulamentele în vigoare;
- Crearea mapei cu material compromișător;
- Înzestrarea dosarelor personale de clerici existente cu fișele personale complete, alcătuite conform modelului arătat;

B. Până la 30 decembrie a.c.

- Crearea mapelor evidență a tuturor cultelor, cuprinzând istoricul cultului, schema de organizare, schema organelor de conducere și a centrelor de concentrare culturală, precum și evidența asociațiilor religioase în stare de funcțiune;
- Crearea primelor 30 mape operative de probleme pentru obiectivele mai însemnate;

C. Până la 1 mai 1950

- Punerea la punct a mapelor de obiectiv;
- Reactualizarea istoricelor cultelor prin aducerea lor la zi;
- Acoperirea informativă în suprafață și profunzime a problemei¹⁴.

După cum se spune și în textul documentului, aceste evidențe erau de natură a ajuta la evaluarea modului în care evoluau diversele probleme și pentru elaborarea de planuri de viitor. Periodic, din aceste evidențe se scoteau

¹⁴ ACNSAS, fond Documentar, dosar 67, f. 256-273

rapoarte-bilanț. Un asemenea raport general îl avem din anul 1957, an care reprezintă unul de cotitură în ceea ce privește relațiile biserică-stat în România comunistă, deoarece acum se pregătește al doilea mare val de represiune asupra cultelor religioase, după cel din 1948-1949, de data aceasta principala țintă fiind Biserica Ortodoxă. În această sinteză se ia fiecare cult în parte și se prezintă principalele probleme pe care acesta le ridică din punct de vedere al siguranței statului, principalele persoane țintă, precum și cele mai importante măsuri luate de sistemul represiv la adresa lor.

Primul cult care este luat în vizor este Biserica Catolică deoarece „Vaticanul este unul din centrele internaționale importante, de unde pornește și este dirijată activitatea de subminare împotriva țărilor socialiste, inclusiv împotriva RPR. Această activitate, se mai spune în raport, corespunde întru totul planurilor agresive ale cercurilor reacționare din S.U.A.

În acest scop este folosit întregul aparat bisericesc catolic cu ierarhia sa, sutele de ordine călugărești și organizații catolice dispersate aproape în toate țările... Vaticanul se străduiește să-și infiltreze agentura sa în țările de democrație populară și în organizațiile democratice din celelalte țări capitaliste pentru a le submina”¹⁵.

Conform organelor Securității, „activitatea dușmănoasă a reacțiunii catolice în țara noastră de la 23 august 1944 și până în prezent a îmbrăcat asemenea forme ca:

- spionajul;
- activitatea în bande subversive;
- agitație și propaganda contrarevoluționară;
- legături clandestine cu Vaticanul”¹⁶.

Ca argumente în favoarea acuzațiilor de spionaj se aduceau așa-zisa rețea condusă de preotul Matei Dumitru din zona Moldovei, activitatea preotului greco-catolic rezistent Pavel Mircea Ioan, cunoscutul grup avându-l în frunte pe episcopul romano-catolic de Timișoara, Augustin Pacha, cazul Hieronimus Menges (foarte important pentru politica statului român și, deci, tratat pe larg) sau „rețeaua condusă de preotul belgian François Wan der Jancketh, fost paroh al bisericii „Saint Vincent” (Biserica Franceză) din București”¹⁷. Cercetările recente arată că acțiunile de spionaj erau în cea mai mare parte chestiuni inventate de organele represive române. Miza era să se pună presiune în primul rând pe episcopatul catolic din România, apoi pe Nunciatură și reprezentanții săi (cât nunciatura a mai funcționat la București)

¹⁵ *Lupta organelor Securității statului împotriva activității de subminare desfășurată de elementele antipopulare din rândul cultelor*, p. 23.

¹⁶ *Ibidem*, p. 34.

¹⁷ *Ibidem*, p. 34-48.

și, indirect, pe autoritățile de la Vatican, pentru ca acestea să accepte două lucruri: recunoașterea desființării Bisericii Greco-Catolice și un statut al Bisericii Romano-Catolice după dorința autorităților române.

Implicarea în activitatea unor „bande subversive” a unor clerici catolici era de natură să aducă o nouă circumstanță agravantă acestui cult, deși în rezistența din munți au luat parte reprezentanți a diverse culte. Însă, din motive tactice, când venea vorba de culte, cei implicați în „bande” erau împărțiți după confesiune. În cazul catolic sunt enumerate nume precum cel al lui Aurel Leluțiu, greco-catolic, care a activat în „banda” Dabija, sau „banda teroristă” din regiunea Cluj în care au activat preotul Cutcan Eusebiu, călugării bazilitani Moldovanu Ion și Miclea Teodor, alți călugări și călugărițe¹⁸.

În cazul acuzațiilor de propagandă contrarevoluționară (adică de instigare la „acțiuni violente împotriva statului democrat-popular”), figurează la loc de cinste manifestația greco-catolică de la Cluj din 1956, condusă de preotul Vasile Chindriș, predicile episcopului Ioan Suciu, „vedeniile” maicii greco-catolice Maria Cotoi Ionela, memoriul „dușmănos” al episcopului Alexandru Rusu, din 1956, sau predicile și pelerinajele patronate de episcopul romano-catolic de Alba, Marton Aron, despre care se spune: „După eliberarea sa (1955), Marton Aron a intrat în legătură cu Vaticanul și, în baza directivelor primite de acolo, a început să-și continue activitatea antipopulară și să adopte aceeași poziție reacționară și provocatoare pe care a avut-o și înainte”¹⁹.

În sfârșit, la legăturile clandestine cu Vaticanul erau enumerate acele firave contacte stabilite între clericii locali și rarii vizitatori din Occident și sporadicele schimburi de scrisori.

Concluzia era următoarea: „organele Securității statului trebuie să acorde o atenție deosebită și să facă inofensivi pe «înalții» prelați catolici, care în loc să-și vadă de treburile lor bisericesti, se ocupă cu activitatea contrarevoluționară în slujba Vaticanului – unealtă a imperialismului american”²⁰.

Din cauza obsesiei pentru rolul nefast al Vaticanului, represiunea în cazul catolic a căpătat la un moment dat un caracter de atrocitate voit exhibată, prin procese spectacol și represiuni foarte dure, ca un fel de spectacol-avertisment mai ales pentru cei de dincolo, dar și pentru cei din țară care se încăpățâneau să urmeze linia Vaticanului.

¹⁸ *Ibidem*, p. 49.

¹⁹ *Ibidem*, p. 56.

²⁰ *Ibidem*, p. 62.

În cazul Bisericii Ortodoxe acțiunea represivă a fost mult mai puțin vizibilă, iar acest lucru s-a făcut tot din motive politice. Această „discreție” a mers se pare (nu avem documente certe) până acolo încât unii dintre ierarhii incomozi au fost asasinați fără multă zarvă, iar alții au fost pensionați forțat. Cert este că, în cazul ierarhiei ortodoxe s-a evitat cu orice preț trimiterea unui episcop după gratii.

Biserică națională, lipsită de sprijin din afară, Biserica Ortodoxă Română nu avea un așa potențial de legături externe care să fie considerate amenințătoare pentru puterea politică. În schimb, era acuzat faptul că în rândurile ei erau înrolate un mare număr de elemente „reacționare”. Unele din aceste „elemente” aleseseră să plece din țară, „punându-se în slujba serviciilor de spionaj imperialiste”. Din această listă, cei mai cunoscuți erau mitropolitul Visarion Puiu și preoții Viorel Trifa și Florian Gâldău²¹.

În țară, printre preoții ortodocși, existau „o serie de elemente dușmănoase care cu toate drepturile și libertățile acordate de regimul nostru – dreptul de liberă exercitare a activității religioase, salarii, pensii etc. - s-au dovedit a fi dușmani ai regimului democrat-popular, nutrind o ură sălbatică împotriva a tot ce se construiește în R.P.R. Acestea sunt elemente care zeci de ani au sprijinit regimul și partidele burghezo-moșierești și au activat în slujba lor, elemente legate de clasele exploatare prin aceleași interese de clasă”²².

Acești preoți erau acuzați că folosesc metode variate pentru „instigarea credincioșilor împotriva regimului nostru”, printre acestea numărându-se predica, slujbele religioase, propaganda de la om la om, promovarea zvonurilor despre „pretinse minuni”²³. Alături de aceste manifestări se adăuga sprijinul pentru organizațiile politice „reacționare” și pentru grupările armate din munți (ex. organizația „Vlad Țepeș II” sau „Sumanele Negre”).

Dacă în aceste din urmă cazuri „vinovăția” din punct de vedere politic era clar atestată, în ceea ce privește aspecte precum predica sau slujbele este vorba de o nebuloasă în care Securitatea are posibilitatea unor manevre foarte largi, existând foarte multe cazuri de preoți care au fost arestați și condamnați pur și simplu pentru că-și îndeplineau prea bine misiunea spirituală. Ca și în cazul măsurilor luate împotriva greco-catolicilor rezistenți sau a mănăstirii Vladimirești, amintite deja, în aceste situații intrăm pe un teritoriu extrem de sensibil, cel al graniței dintre spiritual și politic. Regimul pretindea că reprimă în viața cultelor numai cazurile „politice”, iar unele din loturile

²¹ *Ibidem*, p. 67.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 68-69.

închise îndeplinesc acest criteriu. Însă există foarte multe alte cazuri când este vorba de aspecte ce țin de libertatea de credință pe care regimul pretindea că o apără. Aici, la granița aceasta, era marea misiune a Securității, anume aceea de a o încălca și a zdrobi dușmanul, fără să existe date că granița a fost încălcată.

Așa cum am spus, acest material din 1957 a fost redactat în perioada de pregătire a unei noi campanii represive împotriva Bisericii Ortodoxe, care a culminat cu loviturile date monahismului ortodox. Prin urmare, nu întâmplător sunt dedicate pagini consistente activităților „dușmănoase” din mănăstiri²⁴.

Campania împotriva mănăstirilor a început în 1958 prin arestarea mai multor loturi care conțineau și monahi. Aceste arestări aveau drept scop să documenteze existența unei continuități a acțiunilor ostile în cadrul mănăstirilor. Apoi, planul regimului era să limiteze drastic prezența personalului monahal în mănăstiri, să reducă numărul mănăstirilor și capacitatea lor economică. În acest sens au fost elaborate mai multe planuri de acțiune, de către diverse instituții implicate în problemele religioase. De departe, cele mai dure măsuri au fost propuse de ofițerii de Securitate, sub îndrumarea directă a lui Drăghici.

Miza regimului era ca toate măsurile împotriva monahismului să pară că au fost luate de către ierarhia Bisericii Ortodoxe. În acest scop, Securitatea trebuia să acționeze discret pentru a „convinge” ierarhia să adopte măsurile sugerate de guvern. În fața eșecului parțial al acestei tentative, regimul a fost obligat să adopte celebrul decret 410/1959, prin care un mare număr de monahi au fost scoși, sub diverse pretexte, din mănăstiri. În toate operațiunile desfășurate, Securitatea a avut un rol extrem de important: a stabilit criteriile de excludere, a întocmit listele și a supervizat, în spatele Miliției și a împuterniciților de culte, toate activitățile de evacuare, a urmărit apoi activitatea călugărilor evacuați²⁵. Din nou, discret și ubicuu.

Alături de Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică existau în România și alte culte religioase care nu erau uitate de Securitate.

Astfel, Cultul Evanghelic Lutheran German se afla în supraveghere deoarece membrii săi erau bănuți că au rămas simpatizanți ai național-socialismului. De implicarea înainte de război în diverse organizații fasciste erau acuzați și lutheranii maghiari.

Preoții reformați (calvini), care făceau parte din cea mai mare biserică protestantă maghiară din România (630.000 de credincioși în 1957), erau implicați în acțiuni cu caracter naționalist-șovin, rămânând în același timp pe

²⁴ *Ibidem*, p. 70-73.

²⁵ Vezi George Enache, Adrian Nicolae Petcu, *op.cit.*, p. 38-56.

vechile poziții reacționare. „Pentru mascarea activității lor dușmănoase, se spune în material, unii preoți reformați aparent adoptă o poziție de colaborare cu organele locale de stat, dar în fond desfășoară activitate de instigare împotriva regimului”²⁶. Acuzația era valabilă și pentru clerul cultului unitarian.

În cazul cultului mozaic, principalele atacuri erau îndreptate împotriva sioniștilor, a „Joint”-ului considerat agentură americană și a principalilor exponenți ai acestei direcții în România, cei nominalizați în mod special fiind șef-rabinul Alexandru Șafran, obligat să plece din țară în 1947, și liderul Uniunii Evreilor din România, Wilhelm Filderman²⁷.

În ceea ce-i privește pe musulmani, principalele ținte de urmărit în cazul lor erau poziția de „chiaburi” ai clericilor, fostele legături cu organizațiile naționaliste tătare din vremea războiului și acțiunile de spionaj în favoarea Turciei²⁸.

Toate cultele luate în discuție mai sus erau culte istorice, bine inserate în țesătura socială a României interbelice. De aceea, în primele decenii ale regimului comunist, Securitatea și celelalte instituții represive au căutat să destructureze aceste legături, pentru ca, pe de-o parte, să rămână societatea ateizată și, pe de altă parte, diverși indivizi considerați a fi bolnavi de misticism, fapt care impunea o reconsiderare a chestiunii religioase. Această situație, considerată atinsă la jumătatea anilor '60, deși lucrurile nu au stat așa, a fost anticipată de prezența așa-numitelor „secte”.

Deși prin decretul 177/1948 se desființase distincțiile dintre „cult istoric” și „sectă”, în anii care au urmat ele au revenit ca instrumente de clasificare și de modelare a atitudinii față de unele culte. În general, prin „sectă” se înțelegeau cultele neo-protestante, cu originea în S.U.A. fapt care reprezenta unul din punctele majore de pericol pentru regimul comunist deoarece „există toate motivele pentru a presupune că și aceste centre sectante sunt folosite de serviciul de spionaj american pentru mascarea activității de subminare îndreptată împotriva țărilor de democrație populară. Centrele sectante din străinătate trimit în țara noastră emisarii lor cu literatură dușmănoasă și instrucțiuni în vederea ducerii activității de subminare”²⁹.

O altă particularitatea în cazul sectelor era caracterul închis al acestora, regulile stricte la care se supun aderenții și „fanatismul” lor. Mai

²⁶ *Lupta organelor Securității statului împotriva activității de subminare desfășurată de elementele antipopulare din rândul cultelor*, p. 82.

²⁷ *Ibidem*, p. 86.

²⁸ *Ibidem*, p. 88.

²⁹ Direcția Generală a Securității Statului, Serviciul învățământ, *Lupta organelor Securității statului împotriva elementelor antipopulare din rândul sectelor*, lecție scrisă de cpt. Chiricu Dumitru, p. 7.

mult, liderii acestor organizații obișnuiți încă din perioada interbelică cu urmărirea din partea autorităților aveau suficientă experiență pentru a evita descoperirea activității lor „subversive”.

În desfășurarea muncii informativ-operative, ofițerilor de Securitate li se recomanda în cazul „sectanților” să facă o distincție între liderii acestor grupări, care ar avea în general o atitudine dușmănoasă, și credincioșii de rând, care de cele mai multe ori sunt înșelați de conducători, care-i folosesc pentru scopurile lor obscure³⁰.

Acești „sectanți”, lipsiți de rădăcini istorice în România și fără mari legături cu Vechiul Regim, aveau în general prea puțin de-a face cu chestiunile de natură politică. Ei, în general, erau interesați în a-și propaga credința, cu o insistență pe care unii ar putea să o considere „fanatică”. Tocmai acest aspect devine miza principală a luptei Securității împotriva „sectelor”, care, din punct de vedere formal, ridică mari probleme, deoarece se intră pe teritoriul libertății de conștiință. De la aceste „secte” se va dezvolta metoda lucrului Securității cu fiecare credincios în parte, metodă care se generalizează la toate cultele în anii '60.

Galați

³⁰ *Ibidem.*